

Tjänsteutlåtande
Socialförvaltning
Katja Heljasvaara

Till: Socialnämnden

Datum: 2024-05-08
Diarienummer: SN 2024/0017

SN Rapport familjerådgivning 2023

Enligt socialtjänstlagen har kommunen ansvar för att erbjuda familjerådgivning. Det kan ske i egen regi eller av annan lämplig yrkesmässig rådgivare. Familjerådgivning ska bestå av samtal som syftar till att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjen (5 kap. 3 § Sol.). Enligt Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) kan ett ärende i praktiken innehålla flera problemställningar samtidigt.

Samtalen med en familjerådgivare kan vara behandlande eller rådgivande:

- Behandlande samtal avses samtal som syftar till att skapa en förändringsprocess. Den enskilde alternativt paret definierar målen och familjerådgivaren använder sin kompetens till att leda mot målen.
- Rådgivande samtal syftar till att ge information och vägledning.

Familjerådgivningen i Österåker

Sedan 2010 gäller lagen om valfrihet (LOV) för utförande av familjerådgivning inom Österåkers kommun. Under 2023 kunde medborgarna välja mellan nio utförare. Ett avtal sades upp av kommunen och ett nytt avtal tecknades med ett nytt familjerådgivningsföretag. Familjerådgivning erbjuds även i egen regi.

Ersättningen till externa utförare var 1285kr och för egen regins utförare 1210 kr per rådgivningstillfälle (2023). Egenavgiften var 425 kr per par och samtal, som betalades direkt till utföraren.

Utföraren ska bifoga en rekvisition per samtal för att kunna fakturera kommunen. Rekvisitionerna lämnas ut alternativt skickas av servicecenter till den som bor i kommunen och efterfrågar familjerådgivning. Den som vill gå på familjerådgivning har rätt att vara anonym och uppföljning och kontroll av utförd rådgivning är därför begränsad. Enligt avtalet står kommunen för kostnader för de tre första samtalen. Därefter betalar de enskilda eller paren själva kostnader för ytterligare besök direkt till familjerådgivningsföretaget.

De som kommer i kontakt med familjerådgivningen har möjlighet att lämna synpunkter och klagomål till Socialnämnden. Synpunkter och klagomål kan lämnas muntligt, skriftligt eller digitalt. Som en del i kvalitetssäkring följs eventuella klagomålen upp av socialförvaltningen.

Under 2023 registrerades inga inkomna synpunkter eller klagomål. Den som vill få stöd i form av familjerådgivning har rätt att byta utförare utan uppsägningstid. Vilka krav som ställas på utförarna samt familjerådgivare redovisas på kommunens webbsida. Under 2023 genomfördes en bemötande

undersökning på familjerådgivningen i egen regin. De flesta som svarade på undersökningen var nöjda och upplevde att familjerådgivningen kunde ge stöd i deras situation. Det framgick att kontaktvägar och bokningssystem kan förbättras för att stödet ska vara mera tillgängligt.

Kostnaderna för familjerådgivningen

Nedan redovisas kostnader kopplat till familjerådgivning inklusive momscompensation. Intäkterna för familjerådgivning redovisas endast för familjerådgivningen i egen regin.

	2022	2023
Kostnader för Familjerådgivning egen regi	160 tkr	210 tkr
Kostnader för familjerådgivning externt	698 tkr	815 tkr
Intäkter för familjerådgivning egen regi	39 tkr	78,64 tkr

Uppföljning av utförare

I samband med att en utförare av familjerådgivning lämnar anbud på att ingå i upphandlingen och bedriva verksamhet i Österåkers kommun sker en granskning av att anbudet stämmer med förfrågningsunderlaget. I granskningen ingår kontroll av ekonomin hos Skatteverket, granskning av familjerådgivarnas kompetens, säkerställande av att lokalen där familjerådgivning bedrivs är tillgänglighetsanpassad och uppfyller sekretesskraven för verksamheten. Det kontrolleras även att lokalen där familjerådgivning bedrivs kan nås inom en timme från centrala Åkersberga med kollektivtrafiken.

Förvaltningen har under 2023 gjort verksamhetsbesök på nyinkomna familjerådgivningsföretag, haft kontakt med flertal företag gällande uppdatering av information om familjerådgivningsföretag på kommunens hemsida. Under 2023 har förvaltningen granskat nya familjerådgivarnas kompetens och därefter gett besked om de tillänkta familjerådgivarna godkänns eller avvisas som familjerådgivare i Österåkers kommun. Löpande kontakt sker mellan förvaltningen och familjerådgivningsföretagen gällande frågor som kan uppstå gällande uppdraget, kommunens krav och service till invånare i Österåkers kommun.

Nationella sammanställningen av familjerådgivning

Statistiska Centralbyrån (SCB), samlar årligen in data, på uppdrag av MFoF, från samtliga kommuner avseende familjerådgivning. Den nationella sammanställningen avseende 2023 är ännu inte publicerad på <https://mfof.se/>.

I nedanstående tabell redovisas statistik för familjerådgivning i Österåker kommun.

År	Total antal hemmavarande barn som berörts i ärenden som påbörjats under året	Total antal ärenden under året	Total antal samtal under året	Val av privat utförare i %
2018	192	166	494	72
2019	256	162	512	73
2020	193	134	369	58
2021	279	184	517	81
2022	345	239	698	84
2023	370	498	1307	89

Tyngdpunkten i rådgivningen

I praktiken kan ett ärende innehålla flera problemställningar samtidigt. Mot bakgrund av det som utföraren bedömt avseende de 229 under året avslutade ärendena, var tyngdpunkten på reparationsarbete 104 ärenden (rådgivning för att lösa samlevnadsproblem i en parrelation och att kunna fortsätta leva tillsammans). Separationsarbete var den näst vanligast med 41 ärenden.

Analys av Österåkers kommuns familjerådgivning 2023

- Det har skett en ökning av antalet samtal per ärende och flera har valt en privat utförare.
- Antal ärenden inom den kommunala familjerådgivningen är det högsta sedan 2017 (498) och nästa fördubblats sedan 2022.
- Antal barn i åldern 0–18 år som berörs av kommunal familjerådgivning har ökat.
- Giftna (126 personer) och samboende (83 personer) är fortsatt de vanligaste relationerna vid kommunens familjerådgivning.

- Omfattningen av antal samtal är vanligast mellan 2–4 samtal (57%). En utförare har haft ett ärende med 9 eller fler samtal.
- Svenska kyrkans familjerådgivning, Österåkers pastorat är den utföraren som har haft flest antal ärenden under 2023 (110)
- Den vanligaste åldern av besökarna hos familjerådgivningen, för samtal som påbörjats under 2023, var mellan 30–49 år, totalt 331 personer vilket utgör 65 % av alla besökare.
- Antal personer per 1 000 invånare i åldern 18–69 år som besökt den kommunala familjerådgivningen var 11 besökare.

Familjerådgivningen är en förebyggande verksamhet. En väl utbyggd familjerådgivning som kan ta emot människor tidigt är viktigt både samhällsekonomiskt och för den enskilde. När råd och samtal vid relationsproblem erbjuds i ett tidigt skede minskar belastningen på övrig socialtjänst och på andra verksamheter. De önskade effekterna är att det på individnivå ska öka välbefinnande och förmågan att hantera framtida relationsproblem.

Det finns flera kriterier som troligtvis påverkar huruvida den kommunala familjerådgivningen efterfrågas, exempel på detta är:

- Tillgänglighet
- Resurser
- Avgifter
- Kännedom om verksamheten
- Hur väl andra aktörer kompletterar kommunernas insatser vad gäller familjerådgivning, till exempel verksamheter som bedrivs privat
- Antal personer per 1 000 invånare i åldern 18–69 år som besökt den kommunala familjerådgivningen var 15 besökare.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonventionen anger att barn inte ska betraktas som passiva objekt för vuxnas uppfostran och omsorger utan som självständiga och handlande individer med tidig förmåga att agera med sin omvärld. Barnrättsperspektivet ska i enlighet med barnkonventionen finnas med i alla sammanhang där frågor som rör barn behandlas. Konventionen sätter barnets behov framför föräldrarnas. Att tillämpa barnkonventionen handlar om att omsätta den till verklighet.

Utifrån att familjerådgivningen riktar sig till just familjer får barn genom sin tillhörighet till en familj anses som inräknade i familjerådgivningens verksamhet. Trots detta deltar barn i familjerådgivning i mycket liten utsträckning. MFoF anser att metodutveckling för att säkerställa barns delaktighet och möjlighet till medverkan i familjerådgivning är nödvändig.

MFoF har tagit fram en digital informationsportal med material om barnkonventionens fyra grundprinciper. I samband med uppföljning av verksamheter inom familjerådgivning 2024 kommer förvaltningen även följa upp hur verksamheterna arbetar med barnrättsperspektivet i sin verksamhet.

I tjänsten 2024-05-08

Katja Heljasvaara

Sakkunnig IFO/ LSS

Socialförvaltning

Österåkers kommun